

Doc. RNDr. Adrian Kacian, PhD.
Trnavská univerzita, Teologická fakulta
Centrum kresťanského vzdelávania
M. R. Štefánika 17, 036 01 Martin

tel. (+421) 918 828 560
email: adrian.kacian@gmail.com

Oponentský posudok habilitačnej práce

predloženej Evangelickej teologickej fakulte Univerzity Karlovy (Č. j.: UKETF/31435/2022):

Jan Roskovec, *Evangelium podle Jana: Český ekumenický komentář k Novému zákonu*, Praha: CBS, 2020, ISBN:978-80-87287-72-9, 875 strán.

Popis a charakteristika

Predkladanou habilitačnou prácou je komentár k Evanjeliu podľa Jána. Tento komentár je štvrtým zväzkom v sérii komentárov k Novému zákonu, ktorej ambíciou je poskytnúť českému čitateľovi ucelený výklad všetkých novozákonných spisov. Cieľom týchto komentárov vrátane predkladaného komentára, je podať výklad Písma na základe kritickej exegézy, ktorý je zrozumiteľný aj pre čitateľov bez odborného vzdelania a zároveň je oslobodený od konfesijných predpojatostí (porov. Predmluva).

Samotný komentár k Evanjeliu podľa Jána je členený štandardným spôsobom. V úvodnej kapitole autor stručne na desiatich stranách pojednáva o autorstve, mieste, čase a spôsobe napísania Evanjelia podľa Jána a pridáva ním navrhované členenie spisu. V nasledujúcich kapitolách postupne podľa uvedeného členenia jednotlivé časti vykladá. Výklad každej časti je uvedený prekladom tejto časti podľa Českého ekumenického prekladu. Potom nasleduje stručná všeobecná charakteristika danej časti textu a jej miesto a význam v samotnom evanjeliu. Autor v rámci danej časti pokračuje kritickou exegézou, kde prezentuje posolstvo jednotlivých veršov, fráz a pojmov na pozadí dobového kontextu. Celý komentár uzatvára bohatá štruktúrovaná bibliografia (len uvedených komentárov k Evanjeliu podľa Jána je 38) a register biblických odkazov.

Text komentára je doplnený mnohými exkurzmi, ktoré sú od samotného komentára vizuálne odlišené menším písmom. Autor v exkurzoch predkladá riešenia rôznych otázok, ktoré súvisia z výkladom daného miesta. Súčasťou týchto exkurzov sú textovo-kritické analýzy, polemika so súčasnými biblistami, hodnotenie vhodnosti iných českých prekladov, vysvetlenie kľúčových pojmov, miest či udalostí evanjelia, patristické komentáre, či rozbor biblického či helenistického pozadia jednotlivých pojmov a pod. Rozsahom dlhších exkurzov je 69. Tieto sú uvedené na začiatku komentára v zozname exkurzov a majú aj charakter samostatného pojednania.

Vecné hodnotenie

Komentár je napísaný jazykom, ktorý je zrozumiteľný aj pre čitateľov bez teologického či biblického vzdelania. Každý cudzí či odborný pojem je vysvetlený spravidla v nasledujúcich vetách. Odvolávky na grécku pôvodinu (podľa staršieho 27. vydania kritickej edície Nestle-Aland) sú sporadické a autor ich využíva spravidla vtedy, keď potrebuje napr. demonštrovať jánovskú špecifickú „mluvu“, ktorá niekedy v preklade zanikne, či prepojenia medzi jednotlivými príbehmi. Čitateľ očakávajúci podrobné textovo-kritické analýzy bude sklamaný. Tieto sa nenachádzajú hneď za prekladom ako v štandardných vedeckých komentároch. Autor uvádza iba tie, ktoré majú priamy vplyv na porozumenie textu (str. 20). Vzhľadom na povahu komentára a jeho zameranie je toto rozhodnutie správne.

Autor komentára zreteľne demonštruje svoju erudovanosť pri aplikácii kritickej exegézy na jednotlivé verše. Jeho výklad je vyvážený, jeho vlastné hodnotenia sú dostatočne odôvodnené. Vzhľadom na zameranie a pravdepodobne aj rozsah komentára, autor nepredstavuje všetky možné

teórie a alternatívne výklady iných exegetov. Podľa nášho hodnotenia správne vyberá len tie najdôležitejšie, resp. tie, ktoré mali zásadnejší vplyv na výklad Evanjelia podľa Jána. Takto sa aj formálne akcentuje slovo samotného evanjelia a jeho výklad.

Práci by pomohol obširnejší úvod, ktorý by napr. vysvetlil prierezové témy Evanjelia podľa Jána. Tie sú síce pokryté v exkurzoch, avšak takto sú značne atomizované a čitateľovi chýba ucelenejšie pojednanie o evanjelistových dôrazoch a špecifikách. Práve vzhľadom na širšie publikum je pedagogicky vhodnejšie uviesť čitateľa do základných tém, aby sa pri výklade jednotlivých veršov nestratil. Problematickosť autorovho prístupu možno ilustrovať napr. na prierezovej téme vzťahu viery a videnia. Autor komentára o tejto téme pojednáva čiastkovo v niekoľkých exkurzoch (Znamenania str. 118 a 787; Ježišove skutky str. 430; Jánovský obraz Ježiša str. 61 a 350). Samozrejme sa jej venuje aj pri výkladoch jednotlivých veršov, kde evanjelista pracuje s pojmami viery a videnia. Exkurz venovaný priamo tejto téme (Videnie a viera str. 643) je uvedený v súvislosti s Ježišovými odsudzujúcimi výrokmi na adresu jeho prenasledovateľov, ktorí videli, ale neverili (Jn 15,18-16,4a). Rozpracovanie tejto dôležitej témy v úvode by nielen dostatočne zasvätilo čitateľa do Evanjelia podľa Jána, ale aj odstránilo určitú rozdrobenosť tejto témy do rôznych exkurzov. Zároveň by zbavilo autora komentára dilemy, či z naratívneho hľadiska evanjelia nie je vhodnejšie situovať pojednanie o viere a videní v blízkosti príbehu o Tomášovi, ktorý sa zdráhal uveriť len na základe svedectva učeníkov (Jn 20,24-29).

Autorovo členenie štvrtého evanjelia na dve časti nie je neobvyklé (porov. str. 20-22). Neobvyklý je predel, ktorý navrhuje medzi 10. a 11. kapitolou. Ním navrhnuté členenie je dostatočne vyargumentované a ponúka zaujímavú perspektívu a tým aj alternatívny naratívny zámer evanjelistu. Podľa mňa je na škodu, že autor komentára tento alternatívny naratívny zámer viacej čitateľovi nepriblížil. Podrobné porovnania jánovského podania so synoptikmi sú dôležitou súčasťou komentára a autor v nich prezentuje cit pre detail. Niekedy však ako napr. pri príbehu o nasýtení 5000 (resp. 4000; str. 260) by bolo vhodné okrem porovnania rozdielov vysvetliť čitateľovi, prečo podania venujú viacej pozornosti chlebam ako rybám.

Hodnotenie formálnych náležitostí

Text komentára je vypracovaný podľa bežných formálnych zásad a štandardov. Autor posudku objavil iba jednu formálnu chybu a to poznámku pod čiarou č. 87 na str. 303.

Záver

Predložená habilitačná práca nad všetky pochybnosti demonštruje, že autor je zručným exegetom a ovláda interpretačné postupy modernej biblistiky. Zároveň je oboznámený so súčasnými interpretáciami, ktoré dokáže analyzovať a v diskusii s nimi predstaviť a obhájiť svoj vlastný, originálny výklad. Napriek odbornej erudovanosti a komplexnosti témy je práca čitateľná a zrozumiteľná aj pre laickú verejnosť. Tým autor demonštroval svoju schopnosť vyučovať a popularizovať aj komplexný biblický naratív, medzi ktoré Evanjelium podľa Jána určite patrí.

Prácu **odporúčam** k habilitačnému konaniu.

V Martine, 14.4.2022

.....
doc. RNDr. Adrian Kacian PhD.